

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

K. B. Holwerda

Naäman in de preek van de Here Jezus Christus

(IV)

Lukas 4 : 27 tegen de achtergrond van
2 Koningen 5.

De gebeurtenissen van Lukas 4 laten zich moeilijk reconstrueren. Op het eerste gezicht lijkt het alsof alles zich op één sabbat heeft afgespeeld. Maar bij nader toezien blijkt dat de evangelist wel eens het hele gebeuren in Jezus' vaderstad in één pericoop kan hebben samengevat, terwijl de ontwikkeling van instemming (vs 22) tot ontstemming (vs 23) mogelijk enkele samenkomsten in de synagoge, waarheen Jezus plácht te gaan, heeft omvat. Hoe het ook zij: Lukas illustreert uitvoerig wat Mattheus zegt (13 : 58): Hij deed daar niet veel krachten wegens hun ongelof. — Had Lukas dit misschien óók van Mária? Is Maria mogelijk bij het drama in de synagoge tegenwoordig geweest? —

En nú naar Naäman! Als ik gelijk heb met de stelling, dat deze als contrastfiguur met het óngelof van Israël gezonden is, dan sluit dat in ieder geval aan op wat er na Naämans genezing volgt in 2 Kon. 5. Ik weet het: Naäman is gereinigd door laten we zeggen 'een gelof als een mosterdzaad'. Maar hij is gereinigd door het gelof. Echter, het opvallende is natuurlijk, dat Naäman uit wat hem geschied is de éniig mogelijke consequentie trekt: nu weet ik dat er geen God is behalve in Israël! Én dat hij die HERE nu ook als enige dienen wil (2 Kon. 5 : 17). Zijn hele moeilijkheid dat hij als hoveling nog al eens in Rimmons tempel komt, spruit zelfs vóór uit het feit, dat hij beseft, dat de dienst van de Here hem absoluut en voor honderd procent opeist. Óf dat wel zo is, is voor hem geen vraag!

Maar je voelt prompt aan: ook dáárin dan is Naäman een schril contrast met Israël. Want Naäman komt tot de belijdenis met de daad: de HERE is mijn God, de HERE als enige. En Israël dat zoveel méér van die God weet en ervaart, wil níet aan dat absolute credo van Deut. 6 : 4 e.v.! Élk woord van Naäman is zonder dat hij dat weet een getuigenis tégen Israël. Al in 2 Kon. 5 staat eigenlijk de man uit Aram op tegen het geslacht van Gods kinderen en veroordeelt het (zie ook Matth. 12 : 41, 42 en Luk. 11 : 31, 32). Trouwens, wat Mattheus in 12 en 13 verhaalt (en Lukas in 11) is toch het vervolg op wat

in Nazareths synagoge gebeurde? En dat heeft geestelijk verband met Israël in Jorams dagen.

Want waar het me nu om gaat is dit. De Here Christus haalt in zijn preek als er bezwaar komt, Naäman aan als voorbeeld van het feit dat een profeet in zijn vaderstad, dicht bij hús, niet geëerd is. Dat lijkt in tegenspraak met de instemming en verbazing (Luk. 4 : 22, 23) en de trots die toch allicht de Nazareners aanvankelijk tegenover 'die jongen van Jozef de timmerman' voelen. Je zou zeggen: wèrd de Here nu echt zo slecht geaccepteerd door Nazaret? Overdrijft Hij niet? We moeten erop letten, dat Jezus wel welkom was geweest in Nazaret als leraar, als wonderdoener, maar níet als proféet! Als één van hen, een stadgenoot waarop je trots kunt zijn, — já! Maar als Gezondene van God die óngehoorde dingen zegt die je geestelijk van je stuk brengen en bekéren willen, — neen! Als proféet niet geëerd in zijn vaderstad! Zo ligt het accent.

Welnu, als de Here hier spreekt over Naäman, hem gebruikt als voorbeeld in zijn preek, waarin Hij ingaat op de verbazing die érgernis wordt tegen zijn optreden, — dan zegt Hij slechts dat éne zinnetje: 'er waren toen veel melaatsen in Israël, en geen van hen werd gereinigd doch wel Naäman, de Syriër'. Ik gelof dat de Here hiermee het héle gebeuren-Naäman aan zijn hoorders voor de geest roept. Dus niet alleen zijn gereinigd worden zelf, maar óók zijn gezonden worden, èn de wijze waarop Naäman uit zijn genezing op het Woord van de HERE zijn consequenties trekt. 'k Gelof dat je dat vaker ziet: dat een heel complex van gebeuren in de bijbel met één zinnetje, één toespeling naar voren wordt gehaald.

Want vergeet u niet: deze aanhaling dient als illustratie voor Jezus' stelling dat een profeet in zijn vaderstad niet geëerd is! Schijnbaar klópt dat niet: wat heeft het genezen worden van Naäman nu met het in ere zijn van de proféet te maken? Maar als je het hele complex erin betrokken weet — en kenne-lijk bedoelt de Here Jezus dat te doen — dan zie je hoe de Here Jezus zèlf juist ons de situatie van de zaak-Naäman en alles wat daarbij speelde toont. Júist dit Woord van Jézus is het dan dat aantoot, dat Naäman om Israëls wil gezonden werd, omdat het profetische Woord van Elisa inderdád bij Joram en Israël niet meer in tel was! Ze trokken

zich er niets van aan. En typerend: búiten Israël, bij dat gedeporteerde méisje, vèr van haar vaderland zouden we zeggen, was het wèl in ere! Dát zette Naäman in beweging, immers!

Maar ook Naämans genézing is element van wat de Here zojuist heeft gezegd: Jóram, de koning immers was ten einde raad toen een beroep op hem werd gedaan of in Israël een God is die doodt en doet herleven. Gods leven en dood door het Woord van de profetie was níet meer 'n erkende zaak. Maar Naäman wordt het bewijs dat Gods Woord waar is, dát Hij leven geeft en over de dood heerst. Bij Israël was die realiteit niet meer in tel. Maar bij Naäman, zij het dat hij schoorvóetend deed naar des Heren Woord, kómt die profetie in ere. En de genezen Naäman trekt uit de kracht van de profetie, die aan hem is bewezen, de consequentie van gelof en dankbaarheid. Júist die consequentie die Ísraël, hoewèl daar de krachten van Gods Woord waren — Elisa wónde midden in het land, zelfs in de hoofdstad — níet trok. Ik gelof dat we door dit alles zien hoe véélzeggend die opmerking in Christus' preek tegen zich verzettende kerkmensen is. Niet een poging om hen te irriteren, maar de cónstatering, dat zij die het dichtst bij het vuur van de genade van God mógen zitten, zich er het minst aan warmen en koesteren. Terwijl iemand die God dan naar binnen stuurt út de kou en uit de nácht, de levende warmte van dat vuur gelof en ondervindt en belijdt, en éért. Dat wordt dan ook een getúigenis tegen ál die bij-Gods-haard-zitters die tóch láuw blijven!

Als het bovenstaande juist verstaan is, dan zien we ook, dat het niet waar is, dat de Here Jezus het hier heeft over de souvereiniteit van Gods verkiezing of zo. Want het gaat erover dat Ísraël in Naämans dagen de God des levens die hèn nog verkiest en op hun leven uit is, verwerpt, hoewel het zo dícht bij het vuur zit. Terwijl een héiden, iemand van búiten het krachtenveld van het koninkrijk van God, die krachten erkent en zich er totaál aan gewonnen geeft. Daarmee verdwijnt het misverstand als zou Jezus de Nazerener koud afstoten en afwijzen. Het is juist anders: in deze — noodzakelijk schèrpe — woorden verraadt zich de hartstochtelijke wil van de Heiland om de kinderen van Israël bijeen te vergaderen. De kinderen van het volk van God die óók in de dagen dat God Naäman stuurde al niet wilden. Dat is voor de Heiland een smartelijke verbazing geweest. En is het niet juist dát wat Markus zegt: Hij kon daar geen enkele kracht doen... En Hij verwonderde zich over hun ongelof (Markus 6:5, 6)?

En als de Geest van deze Jezus, die gesproken heeft door de profeten, óók Elisa, en het hele werk dat hij te doen kreeg óm Israël, — èn door de apostelen in hun sober verslag van de gebeurtenissen van de Profeet onder de Nazareners, met dit Woord de gemeente van God, kinderen die dícht bij het vuur van Gods genade mogen zitten, aan boord komt, — zijn het dan wéér de mensen die uit de kou komen en uit de nacht die vanwege ons óngelof ons voorgaan in het koninkrijk? Kán de Geest van Jezus onder ons geen krachten doen vanwege ons ongelof?

Kerkelijk Leven

ZIFTING OF ZUIVERING?

De hoofdredacteur van het Nederlands Dagblad, br. P. Jongeling, heeft meermalen een pleidooi gehouden voor minderheden.

De grote politieke partijen hebben niet veel op met „splinter-partijen” en daarom wel eens gebroeid op plannen om „eenlingen” de weg naar de volksvertegenwoordiging af te snijden.

In zijn pleidooi voor minderheden staan we gaarne aan de zijde van br. Jongeling.

Wie publiek pleit tegen een uitschakeling van minderheden, mag verwachten dat men wel eens gevraagd wordt hoe hij zelf zich tegenover minderheden gedraagt.

Het Nederlands Dagblad, vroeger het Gereformeerd Gezinsblad, heeft zich ten doel gesteld om te fungeren als nieuwsblad en voorlichtingsorgaan wel niet uitsluitend, maar toch wel allereerst voor de leden van de Gereformeerde Kerken.

Op 12 juli 1947 werd in de Reformatie een ingezonden stuk opgenomen, waarin een aantal broeders, waaronder br. P. Jongeling, de wens uitsprak dat elk „éénrichtingsverkeer” in onze landelijke vrijgemaakte pers vermeden zou worden.

Dit geeft onze vraag te meer klem.

Aan redactie en medewerkers van het Nederlands Dagblad mag de eer niet onthouden worden dat zij in hun blad van meet-aan een duidelijk geluid hebben laten horen.

In de verschillen, die zich binnen onze kerken voordeden over de vragen van samenspreken en samenwerken met christenen van andere „kerk-formaties” hebben zij een klaar standpunt ingenomen en verdedigd.

Het is de broeders ongetwijfeld bekend, dat niet allen hun inzichten deelden.

Heeft de redactie van het blad gewaakt voor een „éénrichtingsverkeer” en aan „minderheden” binnen onze kerken een plaatsje ingeruimd?

Zo heeft, om een voorbeeld te noemen, dr. J. Meulink jarenlang zitting gehad in de Tweede Kamer.

Deze „inbreng” van dr. M. oogstte in de kolommen van het Gezinsblad niet veel waardering en dan heb ik mij heel voorzichtig uitgedrukt.

Vergelijkt men deze houding met de aandacht en het meelevende, die vertegenwoordigers van het G.P.V. in de kolommen van het blad krijgen, dan is het niet zo verwonderlijk dat op een Generale Synode één van de broeders afgevaardigden sprak over „onze” zetel in de Tweede Kamer en daarbij beslist niet dr. Meulink op het oog had.

In de conflicten die onze kerken de laatste jaren beroeren heeft het blad duidelijk partij gekozen en de voorlichting draagt daar alle sporen van.

Veel trouwe lezers van het blad hebben intussen de verdrietige ervaring opgedaan dat wanneer in de voorlichting over conflicten in kerkelijke vergaderingen een eenzijdige voorstelling van zaken wordt gegeven, waarbij de kolommen voor slechts één partij in het conflict worden opengesteld, een verzoek om de andere partij aan het woord te laten geen resultaat oplevert.

Ingezonden stukken worden maar zelden opgenomen.

Daarom mag aan br. Jongeling, die pleidooien heeft gehouden voor minderheden en tegen een „éénrichtingsverkeer” in de landelijke vrijgemaakte pers, de vraag gesteld worden of zijn beleid als hoofdredacteur van het Nederlands Dagblad in overeenstemming is met zijn pleidooien.

Deze vraag, die al jaren bij velen leeft, drong zich in grote hevigheid opnieuw bij mij op toen ik in het Nederlands Dagblad van 6 juli jl. een hoofdartikel las, waarin brede aandacht werd besteed aan een uittaling van prof. dr. H. M. Kuitert.

Dit artikel had een niet mis te verstane toepassing, die ik voor onze lezers in haar geheel overneem.

„Inderdaad, het kost nog altijd wat en soms veel. Dat is ook in en na de Vrij-

making wel gebleken, en het blijkt telkens weer, want niemand moet denken dat hij met één keer offeren klaar is. Het zal veel blijven kosten: aan tijd en geld en arbeid en zorgen; moeite en verdriet, smaad en verachting. Er zit nog altijd iets in van wat Paulus schreef: „Wij zijn als het uitvaagsel der wereld geworden, als aller voetveeg, tot op dit ogenblik toe”. (1 Cor. 4:13)

WIE MEENT TE STAAN, zie toe, dat hij niet valle. De uitspraak van Kuitert zal misschien onder ons nog geen volle bijval vinden, maar de honende term „vrijmakingsgeloof” is in eigen kring al gesmeed en als een brandmerk gedrukt op het voorhoofd van degenen onder ons — en dat is, God zij geprezen, de grote meerderheid — die nu nog vasthouden aan wat in de Acte van Vrijmaking en in de publieke getuigenissen van verschillende synoden is beleden omtrent de Vrijmaking.

We worden andermaal gezift als de tarwe. Wie er op een koopje af wil, omdat het hem te veel gaat kosten, kan maar beter zijn grote en zware woorden van vroeger inslikken en zich snel gaan „herenigen” met Kuitert en diens kerkgenoten, „t Is niet meer te betalen”. Maar wie het Lam wil blijven volgen op de gehoorzame kerkweg, die zal waken en bidden en werken in zijn ambt als gelovige, en de hoeders opwekken, en meewerken dat er goede ambtsdragers worden gekozen en straks worden afgevaardigd naar de meerdere vergaderingen, die voor zulke ontzaglijk belangrijke beslissingen komen te staan.”

Voor een rechte beoordeling van dit betoog lijkt het mij juist de woorden van de apostel Paulus, die worden geciteerd in hun verband over te nemen.

De apostel schrijft: „Tot op dit ogenblik verduren wij honger, dorst, naaktheid, vuistslagen en een zwervend leven; wij verrichten zware handenarbeid; worden wij gescholden, wij zegenen; worden wij vervolgd, wij verdragen; worden wij gelasterd, wij blijven vriendelijk; wij zijn als het uitvaagsel der wereld geworden, als aller voetveeg, tot op dit ogenblik toe” (1 Kor. 4 vers 11-13).

Het eerste dat ons opvalt is het gemak, waarmee br. Jongeling zich de woorden van de Schrift eigen maakt in de concrete situatie.

De strijd van deze broeder en zijn geestverwanten, zal ik niet onderschatten, evenmin de offers, in de strijd gebracht.

Ook neem ik gaarne aan, dat wanneer de tijd komt dat Gods kinderen werkelijk tot een uitvaagsel en voetveeg worden, zij de vervolging niet zullen ontlopen.

Overweeg ik echter welke positie deze broeders binnen onze kerken innemen en hoe zij voortdurend spreken over de zegeningen op hun werk in gereformeerde scholen en organisaties, dan lijkt het mij een lichtvaardig schriftgebruik om in de huidige situatie deze woorden over te nemen.

Woorden uit de Heilige Schrift zijn geen ridderordes, die we elkaar in de strijd op de borst spelden.

Bij een schriftuurlijke, geestelijke aanvaarding van de Schrift moeten we altijd diep onder de woorden door.

Gaat de schrijver ook diep onder die woorden door?

Na het citaat van Paulus aan zijn lezers te hebben voorgehouden, gaat br. Jongeling in dramatische termen de broeders van de „Open Brief” te lijf.

Zij hebben de honende term „vrijmakingsgeloof” gesmeed en als brandmerk gedrukt op het voorhoofd van degenen die (God zij geprezen) de grote meerderheid in onze kerken vormen.

Het zal de opmerkelijke lezer opvallen dat de heer J. bij het „citeren” van de Open Brief precies dezelfde fout maakt als bij het citeren van de apostel Paulus; hij knipt een zinsede (uit 1 Kor.) of een woord (uit de O.B.) en hanteert citaten als etiketten.

Herhaaldelijk is door verschillende onder-

tekenaars van de O.B. gezegd dat zij met de uitdrukking „vrijmakingsgeloof” hebben willen waarschuwen tegen een zich laten beheersen door beschouwingen over kerk en vrijmaking, waarbij de **inlijving in Christus** door een waarachtig geloof van **bijkomstige aard is** voor het staan in de gemeenschap van de kerk, terwijl voor die gemeenschap **beslissend** is, wat beleden wordt aangaande het werk des Heren in de **vrijmaking**.

Deze waarschuwing ging vergezeld met de echt schriftuurlijk-reformatorische opwekking om het vertrouwen van het hart **alleen** te stellen op onze Here Jezus Christus, die voor ons stierf.

Dat dit geen overbodige waarschuwing is geweest, zoals velen nog altijd denken, is gebleken in allerlei procedures op kerkelijke vergaderingen, waarbij de eenheid van het geloof werd opgezegd met broeders, die nadrukkelijk verklaarden hun Heiland en Zaligmaker hartelijk lief te hebben, Schrift en Belijdenis te aanvaarden; het mocht alles niet baten dit was voor de gemeenschap van geen waarde.

Wanneer de heer Jongeling spreekt over een brandmerk door ons gedrukt op het hoofd van velen, doet hij **de zin en de strekking van de Open Brief geweld aan** en het is niet voor het eerst dat dit in de kolommen van zijn blad gebeurt.

Maar dit is niet het enige.

We worden andermaal **geschift als de tarwe**.

Voor iedere lezer kan duidelijk zijn, wie er in deze taxatie bij de „tarwe” horen, en wie bij het „kaf dat wegstuift voor de wind”.

Dit „kaf” moet zich dan maar gauw gaan „herenigen” met Kuitert en diens kerkgenoten, want het is voor deze mensen te veel om offers te brengen voor de goede zaak.

Hoewel de schrijvers van de O.B. hier niet worden genoemd, is de toespeling van de schrijver duidelijk.

De boze mensen, die niet bereid zijn offers te brengen, moeten maar gauw ophoepelen; daar komt het op neer.

We zijn er al jaren aan gewend dat de redactie van het Nederlands Dagblad niet aanvaardt dat er broeders en zusters zijn, die op grond van hun geloof in de Schriften en de daarop gegronde belijdenis, de inzichten van br. Jongeling en zijn geestverwanten inzake de vragen rondom de katholiciteit van de kerk en die van kerk en samenwerking niet delen.

H. J. van der Kwast

In de artikelen in dit blad zijn zij steeds voorgesteld als mensen die „het nog niet zien” of niet bereid zijn hun Heiland op Zijn weg te volgen. Daarom zijn insinuaties als hierboven gesignaleerd niet nieuw, maar het neemt niet weg dat je steeds opnieuw ervan schrikt.

Iemand die klaagt over een honende uitdrukking, moet zich eens afvragen op welke wijze hij het christenhart hoont, dat zich met het kaf op één hoop ziet gegooid.

Ik heb zoëven al gezegd, dat ik de offers door br. J. en de zijnen gebracht niet wil onderschatten.

Waarom ontleent nu deze broeder het recht anderen ervan te beschuldigen dat zij niet bereid zijn offers te brengen?

De offeranden Gods zegt de Schrift zijn een verbroken geest en de Here, Die de herten kent, kent ook de Zijnen in hun offeranden.

Mochten die broeders, op uitnodiging van br. Jongeling niet heengaan, dan gaat de „zifting” toch door, want zij die „Het Lam willen blijven volgen” worden opgewekt goede ambtsdragers te kiezen en af te vaardigen naar de meerdere vergaderingen, die voor belangrijke beslissingen komen te staan.

Het laat zich raden wie die **goede** ambtsdragers zijn; het zijn de broeders die straks op de Generale Synode orde op zaken stellen, zodat als God het niet verhoedt, duizenden buiten de gemeenschap van de kerk worden gestoten.

In de Schrift is een **goede** herder de ambtsdrager, die het verlorene zoekt, die anderen in ootmoed terecht wijst, die de mensen in de

strijd tegen de zonde probeert te behouden.

Dit alles overwegende moet ik helaas tot de conclusie komen dat een bestuur van een voetbalclub voorzigtiger handelt met zijn leden, dan de hoofdredacteur van het Nederlands Dagblad met minderheden van broeders en zusters in de kerk.

Wie met de woorden van Paulus over het uitvaagsel der wereld en aller voetveeg een klacht opzendt tot God, moet op zijn minst daaraan verbinden het onderzoek of hij misschien zelf anderen als voetveeg heeft behandeld.

Want dat is buigen onder de Schrift.

Daarmee heb ik de woorden van de apostel niet op mijn beurt toegepast op de schrijvers van de Open Brief en hun geestverwanten.

Voor zulk gooi- en smijtwerk is de Schrift te heilig.

Evenmin heb ik behoefte aan een rechtvaardiging, waarbij de schuld voor de ellende die we beleven alleen op het hoofd van anderen wordt afgewenteld.

Wanneer we **gezamenlijk** in verootmoediging de **rechtvaardiging door het bloed van Christus alleen** zoeken, komen we misschien verder.

Maar die **rechtvaardiging door het bloed van Christus wordt ons betwist, wanneer wij met het kaf op één hoop worden gegooid onder allerlei valse beschuldigingen.**

Dat is de zaak in geding geworden.

Gode zij dank, de zekerheid die de Heilige

Geest door het evangelie in de harten werkt, zal ons de kracht geven om oordelen van mensen over kaf en koren voor kennisgeving aan te nemen.

Tenslotte: niet alleen het beroep op Paulus in het artikel van br. J. geeft blijk van een verkeerd hanteren van de Schrift.

Zifting of zuivering, heb ik boven dit artikel gezet.

In de zo zeer gesmade Open Brief wordt er voor gewaarschuwd dat kerkgrenzen in verblinding tot partij-grenzen kunnen worden en de gemeenschap der gelovigen — in onwetendheid — tot een gelijkgezindheid van partijgangers, waarbij de kerkelijke tucht verwordt tot een zuivering van de partij-gelederen.

Het is mijn hartelijke overtuiging dat niemand onder ons dit begeert.

Evenzeer ben ik ervan overtuigd dat het dringend nodig is deze waarschuwing te herhalen.

Daarbij wil ik tot aller vermaning en vertroosting eindigen met te citeren wat onze Heiland en Zaligmaker over de zifting heeft gezegd in de kring van Zijn jongeren:

„Simon, Simon, zie, de satan heeft verlangd ulieden te ziften als de tarwe, maar Ik heb voor u gebeden dat uw geloof niet zou bezwijken. En gij, als gij eenmaal tot bekering gekomen zijt, versterkt dan uw broeders”. Lucas 22 : 31/32.

houd van zijn schip tegen gelegheidsprizen in Nederland aan de man te brengen. Deze dingen zijn alom bekend geweest. De christenen hebben het geweten, zo niet zelf gedaan. En het is een wonder dat de negers zoveel geloof hebben gehecht aan de predikers van Christus' Rijk, dat zij thans nog de wereld ontroeren met hun oude slavenliederen, vol heimwee naar een beter vaderland: de Gospelsongs en de Spirituals. Henric Ibsen, die in de vorige eeuw het huichelachtig christendom geselde, liet een rijk zakenman belijden: eerst heb ik mijn schepen laten varen voor slaventransporten, en toen ik er genoeg aan verdiend had heb ik ze laten varen om aan de zwarte heidenen kleren en bijbels te leveren; zo maakte ik mijn vroegere zonde goed en verdiende dubbel.

—o—

Op dat ogenblik echter schafte president Lincoln de slavernij af. De negers konden de plantages verlaten, maar bleven natuurlijk displaced persons. Niemand sprak over terugbrengen naar West-Afrika. Niemand sprak over schadeloosstelling, smartegeld, of uitgesteld loon — zoals de Israëlieten kregen bij hun bevrijding uit Egypte. Niemand dacht ook aan gelijkstelling, mondigheid, kiesrecht; of inhalen van geestelijke en intellectuele achterstand van eeuwen.

En de negers zelf? Die dansten, zongen en dronken op hun vrijheid. Dronken van zoveel volmaakte vrijheid dankten zij onophoudelijk hun goede meesters, en gebruikten hun vrijheid als kinderen: om te spelen, te eten en vooral te drinken. Ze hadden een eeuw nodig om te beseffen, dat de gave van de vrijheid allereerst een opgave is; dat kinderen groot moeten worden; dat zelfrespect verdiend moet worden.

Vandaag dringt het tot hen door: dat hun vrijheid nog maar in de kinderschoenen staat, hoewel ze zelf bezig zijn volwassen te worden. Vandaag begrijpen ze dat de Amerikaanse wet gelijkheid en vrijheid waarborgt aan alle onderdanen — hoewel ze achtergesteld bleven. Vandaag dringt het tot hen door: dat de ghetto's, de krotwijken, de werkloosheid, de kindersterfte, de armoede, de ontrechting vrijwel of geheel hún deel is — en niet dat der blanken. Vandaag nemen ze het niet meer dat ze uit de blanke café's, uit de blanke scholen, bioscopen, bibliotheken, winkels, concertzalen moeten blijven. De ontwikkelde neger, die zijn belasting betaalt, moet in een apart deel van de trein, de bus of het vliegtuig reizen; moet achter in de warenhuizen komen winkelen. En hij verstaat, dat hij er zelf schuld aan heeft, omdat hij het altijd gedoogd heeft en zich niet eerder tot maatschappelijke volwassenheid opwerkte. Wanneer negers tot misdaad komen (en in verhouding wellicht eerder dan blanken; meer werkloosheid, minder verantwoordelijkheidsbesef, minder inzicht vanwege mindere scholing) dan beslissen blanken over hen. Maar wanneer een blanke zich aan een negermeisje vergrijpt, dan is er geen negerjury om recht te wijzen... Eerst twee jaar geleden werd een wet op gelijke mensenrechten aangenomen; Kennedy had er trouwens in 1964 al met zijn leven voor betaald. En sedertdien gonst de crisis in hoge mate.

Mevrouw Rosa Sparks zat in 1955 in het „blanke” deel van de bus van Montgomery. Ze weigerde op te staan. Ze werd gearresteerd, en vele sympathiserenden met haar. Ds. King schreef zijn werkje: „Rosa stond niet op”. De busonderneming van Montgomery eiste, dat negers alleen in het achterste deel van de bussen zouden reizen. De negers weigerden zich door deze bussen te laten vervoeren en gingen lopen. Na een jaar gaf de busonderneming de strijd op; de eerste vreedzame actie was geslaagd. — Wanneer warenhuizen geen zwarte werkrachten wilden aanstellen, gingen werkloze negers posten met borden: hier moogt u niets verdienen — waarom er wel te kopen? En de warenhuizen, die een deel van hun cliënten verloren, gingen door de knieën. — Bibliotheken, alleen voor blanken te raadplegen hoewel de zwarten meebetalen, werden overstroomd door zwarte jeugd, die rustig gingen zitten lezen. De zwarten werden gearresteerd en gestraft, gevangenis puilden uit, en de rechters konden de zaken niet aan. — Op de

D. W. L. Milo

Geweldloze revolutie

(2)

HET RECHT VAN DE STERKSTE

Zie, ik schreeuw: Geweld!

Maar ik krijg geen antwoord.

Job 19 : 7

Als wij spreken van drie tot vier eeuwen onderdrukken, moeten wij ons de geschiedenis van de Amerikaanse negers voor de geest halen.

Reeds kort na de ontdekking van Amerika hadden zich daar veel blanken gevestigd, die om welke reden dan ook Europa hadden verlaten. De onuitputtelijke bodemrijkdom, de enorme bezittingen die de „planters” in de schoot vielen, eisten vele en goedkope arbeidskrachten. De roodhuiden waren, door massale sterfte, verloren als slaven. Er werd omgezien naar andere geschikte arbeiders. Reeds in de 16e eeuw had Spanje ontdekt: dat West-Afrika behalve een Goud- en een Ivoorkust zo waar ook een Slavenkust bezat. Gewapenderhand werden nu afrikaanse dorpen overvallen en de inwoners buitgemaakt: weerloos tegenover Europese vuurwapens werden gehele stammen ingescheept naar Amerika. Door het slechte transport stierven zeer velen onderweg. Vanwege de grote verliezen werden nog meer zwarten in de scheepsruimen geladen; bijgevolg stierven ze nu als ratten. Er moeten transporten zijn aangekomen, die één overlevende per 20 ingeladen zwarten telden. En die overlevenden moesten dagelijks zwoegen, om vóór hun vroegtijdige dood het kostbare transport voor hun meesters terug te verdienen en tevens die meesters rijk te maken. Vraag niet naar zaken als persoonlijkheid, welzijn, gezinsleven, recht. Wie ontsnapte werd door bloedhonden opgespoord, gebrandmerkt, of doodgeseld. In het Nederlandse Suriname wonen nog altijd bosnegers: nakomelingen van gevluchte en in ondoordringbare bossen on-

dergedoken slaven van onze voorouders. Wie iets meer wil weten van deze mensonterende toestanden leze het schokkende boek van mevrouw Beecher-Stowe „Uncle Toms Cabin”, De Negerhuit; het boek dat in de 19e eeuw het wereldgeweten wakker deed schrikken, en de afschaffing der slavernij heeft ingeluid.

—o—

Wij vragen ons vandaag af: kon dat allemaal maar? Wist de beschaafde wereld hier niets van af? Was er geen christendom, dat geschreeuwd heeft om recht voor deze gekleurde mede-mensen?

Natuurlijk mogen wij dat vragen, maar we moeten niet schrikken van het antwoord. Zo goed als in 1942 iedereen in Nederland wist of kon weten dat „Mordhausen” een variant op Mauthausen was, zo goed wist de christelijke wereld in de 17e eeuw, wat er op de Amerikaanse plantages te koop was. Onze brave voorouders, die een Westindische Compagnie stichtten — waar het al niet beter toeging dan bij de O.I.C. — hebben de verantwoordelijkheid voor deze mensonterende slavenhandel ten volle aanvaard. Ze hebben hun slaven zelfs een slap aftreksel van het Evangelie geschonken, en hen berusting doen vinden in de hoop op een toekomstig „hemels geluk”. Zo wierp de „prediking” direkt winst af. De zwartjes mochten best honger, armoede en verdriet lijden — ze kregen er een cheque voor terug, die in het hiernamaals gecasseerd mocht worden. Sterker nog: er waren theologen, die aan de hand van de Bijbel de juistheid van de slavernij konden vaststellen. Want stond daar niet geschreven: „vervloekt zij Kanaän, een knecht der knechten zij hij zijn broeders”? En gemakshalve stelden de theologen, dat negers afstammelingen van Kanaän moesten zijn.

Valerius vertelt in zijn Nederlandsche Gedenckklanck dat een uit de koers geslagen schip met zwarte slaven op de rede van Veere is aangekomen; de kapitein probeerde de in-

ze wijze worden winstpunten geboekt en raakt het maatschappelijk bestel telkens even van de kook. Maar of er iets bereikt wordt of niet — het probleem van de discriminatie komt elke keer levensgroot voor de aandacht van de wereld; het schreeuwt om een rechtvaardige oplossing; zoals de weduwe, die de trage rechter het hoofd dreigde te doen breken.

Voor enkele jaren werd een Armenwet ingesteld voor zes miljoen armen; waarvan vijf miljoen negers bleken te zijn. Amerika zendt zijn zonen naar de oorlogsramp in Vietnam; maar de kranten verklaren, dat de zwarte frontsoldaten aanwezig zijn in een veelvoud van hun gewettigde percentage. De negers worden zich bewust, en maken de blanken er zich van bewust: dat ze niet goed genoeg zijn om in de welvaart te delen, om te werken, om geluk te vinden, om mens te zijn — maar wel om in den vreemde te worden afgeslacht.

Natuurlijk ontstaan er relletjes en opstanden. Natuurlijk slaan ze van zich af, als ze durven en kunnen. Hetgeen ongewoon is en de blanken tot steeds scherper maatregelen brengt. Er zijn staten, waar de politie speciaal getraind is om het „zwarte gepeupel” koest te houden. Een enkele gouverneur komt er rond voor uit, dat hij de negers het levenslicht niet gunt. Er zijn vele foto's gepubliceerd, waarop enige blanke gezagsdragers samen bezig zijn een enkele weerloze neger af te tuigen. Er is een geheim genootschap, de Ku Klux Klan, dat gemaskerd tegen de zwarten optreedt, negers terechtstelt of bedreigt, en huizen in brand steekt; dat gehele stads-wijken „saneert” of terroriseert. In vele gevallen laat het gezag deze illegale groepen oogluikend begaan, als min of meer welkome factor in het blanke overwicht. Groepen jongelui zijn er op uit, om 's avonds alleenlopende zwarten op te drijven, te vangen en ongelukkig te slaan.

Vraag niet hoeveel wraak en vergelding zo iets meebrengt. De neger heeft ontdekt, dat hij volgens de wet een mens is, maar volgens de traditie een ding. Hij kent gevoelens van smart en liefde, van blijdschap en haat — welke de blanke hem niet gunt. En de blanke voelt min of meer bewust, dat zijn eeuwenlange onrecht hemzelf schuldig maakt — en niet de zwarte. De blanke verliest zijn zelf-respect, en daarom zijn gezag; zodat het

zwarte ontzag verdwijnt. De blanke heeft echter macht; welke vrees en woede oproept.

Bij de demonstratie te Memphis (de eerste was door de Black Power ontaard in relletjes, maar ds. King kwam terug om te bewijzen dat een goede zaak geen geweld nodig heeft) was de overheid gewaarschuwd voor een moordaanslag. Typerend is nu, dat de politie zich niet klaar hield om de moord te voorkomen, maar wel om de gevolgen van een moord te kunnen opvangen. Bij het brute optreden om mogelijke opstanden en onlusten in de kiem te smoren werd verzuimd de dader te arresteren... Deze was dan ook een blanke.

—o—

Het recht van de sterkste is geen recht. Het is de gemeenste vorm van onrecht. En erger: zulk een onrecht werkt besmettend. Reeds uit zelfbehoud grijpt de aangevallene naar het wapen. En het is een bovenmenselijke, een christelijke daad van ds. King geweest, om zijn broeders de leer van het geduld, de naastenliefde, de zachtmoedigheid en de andere wang bij te brengen.

Bij een relletje werd geschoten. Een negerjongetje werd getroffen, viel stervend op straat en kermde: „Save me, Joe Louis; save me, Joe Louis!” Dominee King stond erbij. Zijn hart schoot vol: een onschuldige kind van zijn verdrukte volk blies de laatste adem uit. En het riep niet de Heere aan het riep niet om zijn moeder; het schreeuwde niet om eerste hulp, niet om recht van de overheid; het riep om de wrekende hand van een negerbokser!

De zachtmoedige Mozes zou hardhandig hebben ingegrepen. Maar ds. King was zachtmoediger dan Mozes. Hij begreep: zo mag het niet gaan. Onze gehele natie is ziek; onze totale natie moet haar probleem overwinnen. Dat kan alleen in de geest der zachtmoedigheid. Maar wie het zwaard grijpt zal door het zwaard ondergaan. De onderdrukking der negers is het toppunt van racisme, waar ook ter wereld gevonden. En als dit probleem niet hier en nu en volledig wordt opgelost, zal het de blanken tot fascistische maatregelen leiden, die de westerse wereld zeker naar de ondergang brengt.

P. Groen

Eenparigheid van gevoelens?

(SLOT)

Zal er ten aanzien van waardering en interpretatie van tal van zaken, niet de hoofzaak rakende: Jezus Christus en Dien gekruisigd en opgestaan uit de doden, zolang deze wereld bestaat wel verschil van mening en dus geen eenparigheid van gevoelens zijn, daarop mag de eenheid en de gemeenschap in de kerk niet stuk breken.

We hopen en bidden, dat er te elfder ure onder ons nog het nodige begrip en de bereidheid naar elkander te luisteren en elkander niet voorbarig te veroordelen mogen baanbreken door de werking van Gods Geest.

Bij zoveel, dat ontmoedigt en teleurstelt, is het een weldaad, wanneer men feiten mag signaleren, die van een andere gezindheid blijken geven.

Twee wil ik er in het kort noemen en bespreken.

Het eerste heeft betrekking op de missionaire arbeid van onze kerken in de Nederlandse Antillen. Als contribuant kreeg ik deze dagen toegestuurd het Verslag van het Antilliaans Bijbel Comité over 1967, het tweede jaar van het bestaan van dit comité.

In het Curatorium van dit comité en de daaruit gekozen raad hebben zitting:

Ds. J. Bakker (voorzitter)
- Geref. Kerk

M. B. de Haseth (vice voorzitter)
- Ver. Prot. Gem.
Jac. Hogeweg (secretaris)
- Geref. Kerk
C. Bijl (penningmeester)
- Geref. Kerk Vrijgem.
R. v. Schaik-Amstelveen (comm. voorl.)
- Ver. Prot. Gem.
C. G. v. Schaik (comm. donaties)
- Ver. Prot. Gem.
J. C. v. Dam (secr. vertaalwerk)
- Geref. Kerk Vrijgem.
Majoor J. A. Lodder (alg. comm.)
- Leger des Heils
Ds. J. Brinkman - Zevende Dag Adv.
E. C. Inness - Methodist Church
Ds. C. G. Lee - Iglosia Biblica
E. Th. Lobato - Evang. Broedergem.

De tussen () aangegeven functies betreffen de samenstelling van de Raad. Zoals men ziet, is de Geref. Kerk Vrijgemaakt met twee leden vertegenwoordigd, zowel in het Curatorium als in de raad.

Dit Bijbelcomité beijvert zich voor de verspreiding van de Heilige Schrift op de Nederlandse Antillen. In 1967 werden in totaal 3733 bijbels en bijbelgedeelten op de Nederlandse Antillen verspreid in het Nederlands, Papiament, Engels, Spaans, Portugees, Duits, Frans en Indonesisch. Het is toch wel bekend, dat de ca. 200.000 zielen van de Nederlandse

Antillen uit ruim 30 oorspronkelijke nationaliteiten zijn samengesteld.

Bij mijn laatste bezoek dit jaar aan Curaçao deelde ds. Deddens, die nu begonnen is, in het Papiament het Evangelie te verkondigen, mij mee, hoe dringend noodzakelijk het is, dat er een nieuwe uitgave komt van op zijn minst de vertaling van het N.T. in het Papiament. Als voorbeeld noemde hij mij, dat in de bestaande uitgave in het Papiament voor iemands vrouw een woord is gebezigd, dat in het Papiament niet wordt gebruikt voor iemands vrouw, maar voor een concubine. Duidelijk is, hoezeer dat bij de bijbellezing de grootst mogelijke verwarring moet stichten. De voorraad exemplaren van de bestaande uitgave van het N.T. in het Papiament reikt nog tot 1970. Voordien zal er dus een nieuwe uitgave gereed moeten zijn. Een ongewijzigde uitgave komt niet in aanmerking door de vele gebreken, die ze vertoont. Er is al een proefherziening gemaakt van Lukas 2. Aan deze herziening werkten mee:

Mevr. B. Cowser (Iglesia Evangelica)
Ds. C. G. Lee (Iglesia Biblica)
Ds. K. Deddens (Geref. Kerk Vrijg.)
Pastor Ch. Middelhof (Seventh Day Adv.)
Mevr. M. Bradshaw-Pourier (Iglesia Evangelica)

Deze proefvertaling is aan een lezerskring op Aruba, Bonaire en Curaçao gezonden om te peilen in hoeverre de revisie-commissie geslaagd is in haar taak. Hoewel het volgens het Verslag ernaar uitziet, dat door gebrek aan bekwame medewerkers de voortgang van het vertaalwerk niet groot zal zijn in 1968, toch hoopt men, gezien het grote belang, dat met dit werk gemoeid is, het uiterste te doen om de nieuwe Protestantse Vertaling van het N.T. in Papiament op tijd beschikbaar te hebben. Er is namelijk ook nog een R.K. vertaling, maar die is nog onbevredigender ook volgens vele Roomsers zelf dan de huidige Protestantse, naar ik van ds. Deddens vernam.

Met deze nieuwe uitgave van het N.T. in het Papiament zal over drie jaar een bedrag van ongeveer f 10.000 (Antilliaans), dat is iets minder dan het dubbele in Nederlands courant, dus iets minder dan f 20.000,—, gemoeid zijn. Steun van het Nederlands Bijbel Genootschap is toegezegd, maar ernstig wordt gerekend op een grote bijdrage van de kerken. Mag ik nu eens een voorstel doen? Laten we onze hartelijke belangstelling in dat mooie werk van de verspreiding van het Heilig Evangelie bewijzen door van tijd tot tijd op het rooster van onze kerkelijke collecten een collecte in te laten voor: De nieuwe vertaling van het N.T. in het Papiament. Dan steunen we ook op die manier het mooie werk, waaraan ook ds. K. Deddens deelneemt.

Deze bijdragen kunnen dan worden opgezonden aan de Penningmeester van de Geref. Kerk (Vrijgemaakt) te Curaçao, die ze ongetwijfeld ter hand zal stellen aan broeder C. Bijl in diens kwaliteit van penningmeester van het Antilliaans Bijbelcomité. Daarbij te vermelden dus: Voor Nieuwe Vertaling van het N.T. in het Papiament.

Er is ook een begin gemaakt met de vertaling van het Oude Testament. De gouverneur van de Nederlandse Antillen, Zijne Excellentie, Mr. Debrot, heeft zich bereid verklaard, het voorzitterschap van de commissie, die dit werk ter hand gaat nemen, te aanvaarden, onder beding, dat het een nationale vertaling wordt. Hieraan werken samen het Antilliaans Bijbelcomité, de Rooms-Katholieken en de Joden. Drie vertalers ds. H. J. Eggink, ds. W. J. Maassen O.P. en Rabbi Abrami kozen het Bijbelboek der Psalmen als begin van het omvangrijke werk. Broeder J. C. van Dam heeft in Kerk-Kontakt, het maandelijks uitkomende gestencilde blad van de Gereformeerde Kerk (Vrijgemaakt) te Curaçao, die, zoals uit het voorgaande blijkt, secretaris vertaalwerk van het Antilliaans Bijbel Comité is, een interessant artikel geschreven over: „Iets over Bijbel-vertalingen”. Hij zal er ongetwijfeld geen bezwaar tegen hebben, dat ik het separaat ook ter kennis van onze lezers breng.

Laat ons de missionaire arbeid van de kerk te Curaçao met gebed en geld blijven ondersteunen.

Het tweede verblijvende feit, dat ik wil signaleren, is de zo juist in druk verschenen nieuwe berijming van de Psalmen, uitgave van de Interkerkelijke Stichting voor de

Psalmberijming. In het Woord vooraf lees ik tot mijn genoegen, dat ook onze kerken door een waarnemer nl. prof. H. J. Schilder, tijdelijk vervangen in verband met ziekte door ds. H. de Jong te Wageningen, aan deze arbeid hebben deelgenomen. Van dr. C. Rijnsdorp, letterkundig adviseur van de Stichting, had ik reeds vernomen, dat hij op aangename en vruchtbare wijze met prof. H. J. Schilder had samengewerkt in deze Interkerkelijke Commissie.

Ik ben blij met deze uitgave. Het werd hoog tijd, dat er iets beters kwam. Want één ding staat voor ons allen wel vast, als de bestaande berijming ter approbatie aan de kerken zou worden voorgelegd, dan bleef er geen spaan van heel, enkele goede en deswege ook bij het kerkvolk geliefde psalmen uitgezonderd. In hetzelfde nummer van Kerk-Kontakt, waaruit ik al iets overnam, komt ook een statistische opgave voor over de Oud- en Nieuwtestamentische liederen, die in 1967 gezongen werden in de kerk op Curaçao. Ik laat deze opgave hier volgen:

„Het laatste jaar zongen we samen tijdens de diensten ongeveer 400 psalmen en gezangen. Ruim 85% van onze liederen waren psalmen, de overige 15% gezangen. Een flink aantal van de 150 psalmen kwam dit jaar niet aan bod; dat waren o.a. de psalmen 4, 7, 9 t/m 15, 20, 39 enz. in totaal 57. Dat wil zeggen, dat 38% van onze psalmen om de één of andere reden niet in onze eredienst gebruikt werden.

Ik geef toe, dat de getallen van één jaar en één kerk te gering zijn om bepaalde gevolgtrekkingen uit te maken, maar toch geloof ik ook, dat we ons eens op deze vingervijzing dienen te bezinnen. Immers, spreken alle psalmen ons nog aan, zijn ze nog begrijpelijk voor ons erfbruikbaar in onze erediensten? Bij de gezangen zien we trouwens hetzelfde. Afgezien van gez. 6 zijn gez. 4 en 18 daar de koplopers (beiden werden 8 x gezongen) daarna kwamen gez. 23 en gez. 5 (6 en 5 maal). 11 van de 29 gezangen kwamen dit jaar niet aan de beurt voor een plaats in onze erediensten.”

Ik kan u verzekeren, dat men op Curaçao bloedig zijn best doet, om zelfs onzingsbare psalmen te zingen. En dat bij die hitte!

Misschien herinnert u zich, wat ik destijds schreef over „dat dartelende, wollige vee” en over die onmogelijke melodie van psalm 114. Die bevond zich dus ook nog onder de op Curaçao gezongen psalmen. Maar desondanks kwamen 38% van de psalmen en 11 van de 29 gezangen niet aan bod op Curaçao.

Zou het in de andere kerken veel beter gesteld zijn? Ik heb deze nieuwe bundel eens doorgenomen en vind hem in velerlei opzicht een belangrijke verbetering ten opzichte van de bestaande. Volmaakt is ook deze berijming niet en ik twijfel niet, of scherpzinnige geesten onder ons zullen wel weer feilen weten aan te tonen. Maar dan zeker toch wel minder en niet zulke kardinale fouten en gebreken als in de bestaande berijming.

Ik hoop evenwel van harte, dat onze kerken tot het besluit zullen kunnen komen, het aan de vrijheid der kerken over te laten, naast de bestaande de nieuwe berijming in gebruik te nemen. Deze kan zich dan geleidelijk aan inburgeren en het kerkvolk kan ermee vertrouwd geraken. Het voordeel is dan althans, dat tal van psalmen, die vanwege bewoordingen en/of melodie in de bestaande uitgave volstrekt onbruikbaar zijn, dan wel gezongen zullen worden. Op deze wijze zullen wij in ons kerklied beter onze lof en dank aan de Here kunnen brengen.

In een artikel over kunst en stichtelijkheid in „De Rotterdammer” van zaterdag, 13 juli, van de hand van dr. C. Rijnsdorp, las ik deze juiste opmerking:

„Natuurlijk zijn kerkliederen niet in de eerste plaats bedoeld als vrije uitingen van christelijke poëzie of als stichtelijke lectuur.

Ze zijn er om in de kerk en daarbuiten te worden gezongen.

De melodie is even belangrijk als de tekst. Men zou bijna zeggen: de tekst is het lichaam van het lied en de melodie de ziel.

Evenals bij de mens vormen die beide een onverbreekelijke eenheid.

En wat de tekst betreft: die staat voortdurend in spanning tussen het individuele en het gemeenschappelijke. Dat wil concreet zeggen: op de achtergrond van het ik-lied moet altijd het „wij” meeklinken en het wij-lied spreekt nooit namens een blinde collectiviteit, een „volk” zonder meer, maar namens het volk van God, dat immers een kudde is van getelde en stuk voor stuk bij name gekende schapen.”

Ook uit het oogpunt van de melodie zijn deze psalmen te verkiezen m.i. Onze broeder organist beleeft dan ook meer genot in zijn werk en wij behoeven niet zo zuchtende zijn begeleiding van de kerkzang te volgen.

Als voorbeeld hoezeer de nieuwe berijming betere kwaliteiten heeft dan de oude, laat ik hier achtereenvolgens dat bewuste tweede vers van psalm 114 in oude en nieuwe berijming en vervolgens een dito onmogelijk vers in de bestaande berijming van vers 6 van psalm 104 volgen:

Dit zag de zee met bevend' ogen aan
en vlood terug; de bruisende Jordaan
werd achterwaarts gedreven.
Het hoog en laag gebergt' sprong op

in 't rond,
als 't wollig vee, dat dartelt op de grond,
en deed de velden beven.

Dit zag de zee en zij vluchtte ontdaan,
achterwaarts wendde zich toen de
Jordaan,
daar God Zijn macht deed gelden.

Als rammen sprongen bergen, vast
gegrond,
plotseling op, de heuvels in het rond,
als lammren in de velden.

Het nuttig vee en 't roofziek bosgediert:
zelfs d'ezel, die door woeste wouden
zwiert,

die ongetemd zich kreunt aan juk
noch koorden,
vindt lafenis aan hare frisse boorden.
't Gevogelte, dat in zijn snelle vlucht
de vlerken klapt en opstijgt naar

de lucht,
of uit het loof zijn schelle stem
laat horen,

heeft aan haar zoom zijn woningen
verkoren.

Uw bronnen zenden beken in het dal,
zij storten neer als steile waterval,
verbreden zich tot rustige rivieren.
Van alle kant verzaamen zich de dieren.
Zij komen langzaam nader uit het bos,
woudezels stappen op het zachte mos
het water tegemoet om er te drinken.
Vogels doen overal hun lied
weerklinken.

Ik ben dus blij met deze activiteiten, samen met andere op het gebied van bijbelvertaling en psalmberijming. — Dat is positieve constructieve arbeid. Hoemeer we ons daartoe begeven, trouw blijvend aan de Heilige Schrift, des te spoediger zullen de onderlinge twisten verstommen. Dat geve God!

Mogelijk vraagt iemand, wat heeft dit alles nu te maken met het begin van uw artikel, handelend over onze kerkelijke moeilijkheden? Ik zou zeggen: alles! In de voorgaande zinnen ligt dat al besloten.

Ik pleit voor kerkelijke samenbinding en hereniging. Alleen als trouw aan Gods Woord ons geen andere keus laat, mogen en moeten we uiteen gaan. Maar die situatie is er in feite niet. Er zijn wel verschillen, maar niet zulke, waarbij duidelijk uit Gods Woord is bewezen, dat ze onaanvaardbaar en onduelbaar zijn. Daarom besluit ik dit artikel met aan te halen het slot van de brochure van ds. Joh. Francke „Eenparigheid van gevoelen”: „Calvijn heeft gezegd, dat niet ieder leerverschil en elke afwijking in de bediening der sacramenten direkt zo ernstig moet genomen, dat om die reden de kerkelijke eenheid verbroken mag worden (Inst. IV, 1, 12). Is volgens de Synode nu, in deze van oordelen zware tijden, toch die dag van scheiding gekomen?

Laten de kerkleden, die immers staan in het ambt der gelovigen, de ernst van de toestand onder ogen zien en eenparig doen horen: Om deze dingen mag het vandaag niet en nooit!”

Van harte mee eens. Al zijn er nu weer andere verschillen van gevoelen aan de orde, laten we met dezelfde eenparigheid eraan toevoegen: **Ook nu niet!**

RECTIFICATIE

Lees in het vorige artikel 1e kolom laatste regel inplaats van voorbeeld „veroordeeld”.

PERSSCHOUW

Uit „Kerk-Kontakten”, kerkblad van de Geref. Kerk op Curaçao

IETS OVER BIJBELVERTALINGEN

Gezien het feit dat het grootste deel van onze gezinnen donateur is van het Ant. Bijbel Comité, mogen we u op deze plaats wel het één en ander vertellen van de activiteiten van de Bijbel Genootschappen.

Toen eind 1967 werd nagegaan in welke talen de Bijbel was vertaald, kwamen de volgende getallen uit de bus: De gehele Bijbel is reeds vertaald in 242 talen (90%). Het Nieuwe Testament werd daarenboven nog in 307 talen gepubliceerd en voorts Bijbelgedeelten in 777 talen (6%).

De percentages geven aan welk deel van de wereldbevolking die talen spreekt. Totaal kan dus 96% van de wereldbevolking met het geschreven Evangelie worden bereikt. Het resterende deel spreekt tezamen nog wel 1000 talen. U begrijpt voor welk een enorme taak de Bijbel Genootschappen nog staan. Inderdaad zijn het praktisch alleen deze organisaties die voor het vertalen en drukken zorgen. Om een volk dat nog geen woord heeft op schrift gesteld, voor de eerste maal het geschreven Evangelie te geven, is geen eenvoudige zaak. In de regel wordt deze zaak aangepakt door een zendeling. Deze leert de onmogelijkste klanken onderscheiden. Om bijvoorbeeld het Cuzco dialect te leren (gesproken door ongeveer één miljoen Indianen in de hooglanden van Peru), moet men leren onderscheiden tussen zes k-klanken. Deze zes verschillende k-klanken zijn de enige verschillen in de woorden voor: kleed, deken, struik, geneesmiddel, heuvelhelling en modder. Sommige woorden krijgen een andere betekenis als ze op een andere toonhoogte worden uitgesproken. Bijvoorbeeld in de Republiek „Boven Volta” (Afrika) kunnen de woorden „age nya” betekenen: zijn vrouw of mijn vrouw, afhankelijk van de stemhoogte.

Kleine misverstanden kunnen ernstige fouten tot gevolg hebben. Zoals in een Afrikaanse taal spraken de zendingen de „n” uit met de punt van de tong tegen de boventanden, terwijl het tussen de tanden moest zijn.

Met het gevolg dat wat de zendingen zeiden van God's Zoon door mensen begrepen werd te slaan op God's os. In sommige primitieve talen moeten bepaalde begrippen heel uitvoerig worden omschreven. In een Indiaanse taal, gesproken door 2000 mensen in de oerwouden van Peru, wordt het woord „gemeenteraad” weergegeven door: „een plaats waar mensen over en weer elkaars gedachten aanhoren”. Heel opmerkelijk is het gebruik van vaste uitdrukkingen bijv. zoals wij die kennen met het begrip hart. In Kongo spreken ze dan over de lever: de mensen hebben God lief met hun lever. In diverse Zuid-Amerikaanse talen heeft men lief met de maag. In Guatamala gebruikt men voor geduld: zijn maag sterft, voor haat: zijn maag komt in opstand, voor boosheid: zijn maag bijt, voor droefheid: zijn maag droogt op, voor luiheid: zijn maag is zwaar, voor dwaasheid: zijn maag is verloren. In Bolivia denkt men aan de toekomst als iets dat achter de mens ligt (het verleden is werkelijkheid en kan de mens zien). In Lucas 1 : 48 zegt Maria in een Boliviaanse taal: „Van nu aan achter mij, zullen alle mensen mij zalig noemen”. Er zijn vele uitdrukkingen die ons niets zeggen, maar van grote betekenis zijn voor anderen. Als in de Soedan over God's vergeving wordt gesproken, dan zeggen ze: „God spuwt op de grond voor ons”. Spuwen is daar een teken van verzoening. Een prediker kan daar dus zeggen: „Waarlijk, we mogen er van verzekerd zijn dat God gespuwd heeft op de grond voor ons, om ons te verzekeren dat onze zonden nooit meer voor zijn aangezicht komen.” Voor ons moge dit wat on-Bijbels aan doen, maar alleen dan kan de blijde boodschap (Goed Nieuws) leven betekenen wanneer het vertaald wordt als een levende waarheid in de levende woorden van elke taalgroep.

J. C. van Dam

J. G. van Oord

Terugblik op Uppsala

In dit artikel wil ik de lezer wat informatie verstrekken over de vierde assemblee van de Wereldraad van Kerken, welke gehouden is in de Zweedse stad Uppsala.

Een belangrijk deel van de christenheid van de wereld is daar bijeen gekomen, heeft daar vergaderd en heeft op een groot aantal punten aanbevelingen gedaan. Ook dat deel van de christenheid, dat meent niet aan het werk van de Wereldraad te mogen meedoen, zal zich niettemin op het resultaat van deze assemblee moeten bezinnen. En bezinning is weer niet mogelijk zonder informatie.

Wat is een assemblee?

De geschiedenis van de Wereldraad van Kerken begint in 1910, bij de wereldzendingen te Edinburg. Het zijn vooral de zendingen geweest, die de grote stoot hebben gegeven tot de oecumenische beweging. Via een lange omweg van conferenties komt het in 1948 tot de oprichting van de Wereldraad van Kerken in de eerste assemblee, gehouden te Amsterdam. De volgende assemblees waren in Evian (1954) en New Delhi (1961). De 20ste verjaardag van de Wereldraad werd dus gevierd in Uppsala. Momenteel zijn er bij de Wereldraad 232 kerken, verspreid over heel de wereld, aangesloten.

De assemblee is de algemene vergadering van al deze kerken.

Het doel van de assemblee is om de aangesloten kerken ten dienste te zijn en hen gelegenheid te geven met elkaar te beraadslagen, zo gewenst, gezamenlijk te handelen. Tevens wordt op de assemblee het werk van het secretariaat over de achterliggende jaren besproken; het Centrale Comité van ruim 100 leden aangewezen, dat leiding geeft aan de Wereldraad in de perioden tussen twee assemblees; en tenslotte de koers van de Wereldraad voor de komende jaren uitgezet.

Afvaardiging

In Uppsala waren de 232 aangesloten kerken vertegenwoordigd door 800 stemgerechtigde afgevaardigden. De Orthodoxe Kerken waren het sterkst vertegenwoordigd (ongeveer 25%); de Gereformeerden en Presbyterianen kwamen op de 2de plaats (ongeveer 20%); de Lutheranen waren vertegenwoordigd met 19%; Methodisten en Anglikanen met ongeveer 10%; het restant werd gevormd door allerlei minderheidskerken.

Uit Azië kwamen een 100 afgevaardigden, uit Afrika 100, uit Europa 300, uit Noord Amerika 200, uit Zuid Amerika 50, en uit Australië en de Pacific eveneens een 50 afgevaardigden.

Er waren afgevaardigden uit 80 landen. De afvaardiging uit de Atlantische wereld was, ondanks de groei van de christelijke kerken in vele ontwikkelingslanden, nog verreweg de grootste.

Behalve de officiële afgevaardigden van de aangesloten kerken waren er in Uppsala een 150 jeugdafgevaardigden, 85 afgevaardigden van orgaansaties waarmee de Wereldraad betrekkingen onderhoudt, 65 waarnemers van niet aangesloten kerken, en tenslotte nog honderden adviseurs en gasten, officieel of niet-officieel. In totaal waren er zo'n 2300 mensen bij elkaar. Voeg daarbij een paar honderd journalisten en verslaggevers van radio en televisie, en u begrijpt dat deze assemblee bepaald geen kleinigheid was.

Niettemin zijn er belangrijke groepen christenen die niet bij de Wereldraad zijn aangesloten, en die tezamen meer leden bevatten dan de kerken die wel aangesloten zijn.

De kwantitatief belangrijkste gemeenschappen zijn: 1. de Rooms-Katholieke Kerk; 2. de meeste „conservatieve Evangelicals”; dat zijn de orthodox-protestantse kerken; en in de 3e plaats de Pinkstergemeenten en gelijksoortige opwekkingsbewegingen.

Werkwijze van de assemblee

Het thema van de vergaderingen van de assemblee was de tekst uit de Openbaringen: „Zie, Ik maak alle dingen nieuw”. Dat dit thema, gezien de ongelooflijke gebeurtenissen van het laatste jaar, buitengewoon actueel was, behoeft geen toelichting. Men mag echter aan de Wereldraad niet het verwijt maken, dat ze bewust op een modethema uit is geweest, want het thema van deze assemblee was reeds 5 jaar geleden gekozen, toen men de enorme actualiteit ervan nog niet kon bevroeden.

Het belangrijkste werk op de assemblee is verricht in 6 secties. In deze secties waren de volgende onderwerpen aan de orde.

1. De Heilige Geest en de Katholiciteit van de Kerk.
2. Vernieuwing in de zending.
3. Wereldoeconomie en sociale ontwikkeling.
4. Op weg naar rechtvaardigheid en vrede in internationale zaken.
5. De aanbidding van God in een geseculariseerde wereld.
6. Naar een nieuwe levensstijl.

De grootste belangstelling van de gedelegeerden ging uit naar de secties 1 en 2, maar voor de buitenwereld zijn de secties 3 en 4 van de meeste importantie. Het is in deze secties, dat het uiterst actuele vraagstuk van de revolutie aan de orde is gekomen.

Gerechtigheid en Revolutie

De Christenheid zal zich rekenschap moeten geven van de grootste uitdaging in de geschiedenis van de mensheid: de opkomst van de zgn. Derde wereld. Dat zijn de volkeren van Azië, Afrika en Zuid-Amerika. Hier liggen problemen van economische, maatschappelijke en politieke aard. De kloof tussen de welvaart van de rijke Westerse landen en de armoede van het grootste deel van de rest van de wereld blijkt steeds groter te worden. Vroeger dacht men dit probleem te kunnen oplossen door middel van kapitaaloverdracht van de rijke naar de arme landen. Tegenwoordig heeft men er oog voor gekregen, dat kapitaaloverdracht niet voldoende is, maar dat minstens zo belangrijk is, dat de hele sociale structuur van de ontwikkelingslanden gewijzigd moet worden, wil men het doel bereiken. Maar deze sociale structuur is direct verweven met de politieke machtsverhoudingen in de betreffende landen.

Vaak is het zo, dat een kleine oligarchie, steunend op de gewapende macht, de massa van het volk onderdrukt, en iedere hervorming van de maatschappelijke structuur in de weg staat.

Wat is nu de taak van de christen?

Het is deze vraag die in de secties 3 en 4 aan de orde moest komen.

Op één van de voorbereidende conferenties, die aan de assemblee in Uppsala voorafgingen, zijn hierover een reeks uitspraken gedaan, die door de assemblee zijn goedgekeurd. Eén van deze uitspraken luidt als volgt:

„Er kunnen... minstens twee generalisaties worden gemaakt m.b.t. de manier, waarop de Christenen het probleem van de reorganisatie der machtsstructuren in de Derde Wereld moeten aanpakken. Ten eerste, dat — waar ook maar een kleine elite de macht uitoefent ten koste van het welzijn van de meerderheid — een politieke verandering door de Christenen zo snel mogelijk metterdaad bevorderd en gesteund moet worden, teneinde tot een rechtvaardige orde te komen. Ten tweede, dat in dergelijke gevallen de toepassing van revolutionaire methoden — waaronder verstaan

wordt de gewelddadige omverwerping van een bestaande politieke orde — door Christenen niet a priori kan worden uitgesloten. Want in dergelijke gevallen kan het er heel goed om gaan, dat de toepassing van gewelddadige maatregelen de enige uitweg is voor hen, die de verregaande heimelijke toepassing van geweld, die in de bestaande orde besloten ligt, willen tegengaan. Maar de Christenen moeten ook denken aan de tijd die komen gaat na de revolutie, wanneer het nodig zal zijn, door helder denken en met een goed geweten gerechtigheid te doen zegevieren. Niet het gebruik van geweld zelf, maar alleen wat daarna komen zal, is van belang. De Christenen moeten een grotere bekwaamheid en wijsheid tonen om belangrijke veranderingen te bewerkstelligen met geweldloze middelen, zoals reeds in sommige gevallen mogelijk bleek.”

Problemen

Door deze 4e assemblee is de Wereldraad opnieuw met een aantal interne problemen geconfronteerd, waarvan de oplossing bepaald niet eenvoudig is. Enige van deze problemen zal ik hier kort aanstippen.

1. In de eerste plaats noem ik het vraagstuk van het „nuttig rendering” ofwel het „gezag” van een vergadering als deze assemblee. Een dergelijke assemblee kost jaren van voorbereiding. Stapels studiemateriaal staan aan de deelnemers ter beschikking. Er wordt drie weken intens geconfereneerd. Er worden rapporten ingediend, besproken, en definitief vastgesteld. Het secretariaat krijgt opnieuw stapels papier te verwerken. De aangesloten kerken worden tenslotte overspoeld met aanbevelingen, resoluties, opvattingen en overtuigingen. En dan komt de vraag op: waartoe dient dit alles allemaal?

Ten aanzien van dit punt wil ik wijzen op een frappant verschil tussen deze assemblee en die andere vergadering op wereldniveau: het 2e Vaticaans concilie. Het Vaticaans concilie is een gezaghebbende vergadering van één kerk; ze is bevoegd tot uitspraken en beslissingen welke in formele zin kerkelijk gezag hebben. De assemblee is een vergadering van 232 kerken. De assemblee kan met geen enkel formeel gezag uitspraken doen; ze kan geen beslissingen nemen. Het enige wat zij kan doen is: als adviserend lichaam aanbevelingen doen aan de aangesloten kerken.

Mist dus de assemblee reeds het formele gezag om bindende uitspraken te doen, nog twijfelachtiger is het gesteld met het morele gezag van de assemblee. Het kan voor een christelijke kerk goed zijn om zijn stem te laten horen over bepaalde brandende vraagstukken, die in de wereld leven. Bij wijze van een getuigenis! Maar het geestelijk gehalte van een dergelijk getuigenis is bepaald niet gebaat bij een situatie, waarbij 2300 gedelegeerden bijeenkomen onder de schijnwerpers van de wereldpubliciteit, en reeksen uitspraken doen over zeer vele politieke en sociaal-economische vraagstukken, terwijl die wereld zich van deze uitspraken niets aantrekt en overgaat tot de orde van de dag.

Trouwens, met dit conflict worstelt niet alleen de Wereldraad, het conflict is zeer algemeen. Wat doet b.v. in onze kerken het gewone gemeentelid met die reeksen uitspraken en beslissingen van allerlei vergaderingen? Wat voor werkelijke betekenis hebben die eigenlijk?

2. Een tweede probleem, samenhangend met het eerste, heeft betrekking op de verhouding tussen enerzijds de uiterlijke verschijningsvorm van de kerk of kerken en anderzijds de verborgen of innerlijke bestaansgrond van de kerk. De institutionele kerk moet van de gemeente onderscheiden worden. Maar loopt men niet het gevaar, dat door een massale vertoning, als nu ook in Uppsala heeft plaatsgevonden, de kerk van de gemeente wordt gescheiden? Worden juist door het uiterlijk vertoon van macht en kracht, zoals dat eigen is aan een vergadering van meer dan 2000 personen, geen belemmeringen opgeworpen voor de echte ontplooiing van de gemeente des Heren in deze wereld? Ook dit probleem is niet specifiek voor de Wereldraad; het is veel algemener. Welke ge-

stalte, welke vorm moet het volk van God in deze wereld aannemen?

Ik moet in dit verband ook denken aan een opmerking van de bekende Hervormde theoloog, Prof. Haitjema. Deze wijst op

„het lang niet denkbeeldige gevaar, dat ook de ontwikkeling van de oecumenische beweging van de Wereldraad van Kerken zich in een zeker proces van verkerkelijking verloopt; dat men namelijk over het woordje „één” in Una Sancta toch weer werelds-numeriek gaat denken en daarmee de zichtbaarheid der Kerk naar haar wezen maar al te gretig op haar uitwendige organisatie betreft en zodoende laat samenvallen met voor-alle-mensen-mogelijke tastbaarheid. Ik blijf daartegenover stellen, dat het woordje één een geloofscategorie aanduidt, en niet een voor ieder redelijk mens dwingend-overtuigend getalsbegrip. Zodra men de eigenschap der zichtbaarheid van de Kerk van Christus eenzijdig in de sfeer der algemeen-menselijke herkenbaarheid trekt, verwereldlijkt dit begrip en verliest het zijn paradoxale verbondenheid met de onzichtbaarheid van de éne Gemeente Gods, over de ganse aarde verspreid (volgens artikel 27 der Nederlandse Geloofsbelijdenis). Het... opdat zij allen één zijn... van het Hoge priesterlijk Gebod (Joh. 17:21) wordt door de Heiland zelf verduidelijkt met de geheimnisvolle Eenheid van de Vader en de Zoon in het Trinitarische wezen van de God der heilsopenbaring.” (De nieuwere geschiedenis van Neerlands Kerk der Hervorming, blz. 322-323.)

3. In de derde plaats kwam ook op deze assemblee sterk tot uiting, dat er een steeds grotere divergentie optreedt tussen het sociaal-economische en politieke denken enerzijds en het theologische denken anderzijds.

Is het denken van de eerste groep sterk gericht op het tot stand brengen van structurele veranderingen in de samenleving en de internationale politieke situatie, en heeft men als middel om deze doeleinden te bereiken vaak zelfs de revolutie op het oog, het denken van de tweede groep, die van de theologen, is hier bepaald nog niet aan toe. Ik heb de indruk, dat zeker ten aanzien van onderwerpen als in de secties 3 en 4 aan de orde zijn gesteld, politicologen en sociologen van Marxistische huize duidelijk de toon aangeven, en dat de Bijbelse bezinning over deze vraagstukken duidelijk achterblijft.

Uiteraard worden er verwoede pogingen gedaan om een brug te slaan tussen deze twee denkwerelden. Voorzover ik het goed zie, berust deze brug op twee pijlers. De ene pijler wordt gevormd door het bijbelse woord „gerechtigheid” en de andere pijler door de „theologie van de hoop”, welke sterk op de toekomst gericht is en waarin de ontvoering van de toekomst gezien wordt als de manifestatie van het Rijk Gods. Maar ook in kringen van de Wereldraad moet men erkennen, dat deze goedbedoelde pogingen nog niet als geslaagd beschouwd kunnen worden.

Toch past ons, als christenen die van mening zijn zich niet aan de Wereldraad te mogen verbinden, bescheidenheid. Want ook wij staan voor de uitzonderlijk moeilijke taak een brug te moeten slaan van het klare, heldere getuigenis van de Bijbel naar de ingewikkelde vraagstukken van samenleving en internationale verhoudingen.

VEERTIENDE VERANTWOORDING

GIFTEN BIJBELS BR. VAN DEN BERG

Deze week ontving ik van L.D. te H.-G. (664518) 20,—; W.M.W. te G. (523891) 25,—; C.A. te S. 25,—; C.W.B. te U. (93480) 15,—; J.H.v.d.G. te R. (491433) 25,—; B.d.G. te B. (via drukkerij Steenberg) 5,—. Totaal deze week f 115,—.

We eindigden vorige keer op f 6.809,88. Daar komt dus bij f 115,—. Brengt het totaal dus op f 6.924,88.

Giftten voor dit doel kunnen overgemaakt worden op giro 59480 van de Amro Bank te Schoonhoven t.g.v. H. Amelink, met als bij-schrift „Bijbels voor br. v. d. Berg”.

TE BERDE

Eén van de onderwerpen van de dag is nog steeds: de paus en de pil. Heeft de paus gelijk of ongelijk met zijn verbod om middelen ter voorkoming van de menselijke voortplanting te gebruiken? Zouden wij rooms zijn dan zouden wij geneigd zijn de paus gelijk te geven. Velen vergeten dat volgens de roomse leer de zin van het huwelijk de voortplanting der mensheid is. Gaat men dus tijdens het huwelijk voorbehoedmiddelen gebruiken, dan misbruikt men het huwelijk. Deze redenering kan men ook wel vinden in protestantse kringen, de formulering is dan wel anders maar de praktijk is gelijk.

Het huwelijk is één van de oudste instellingen der wereld en de bijbel zegt er ook het een en ander van. De eerste keer dat de bijbel over het huwelijk spreekt is in Gen. 2:18: „Het is niet goed dat de man alleen zij, ik zal hem een hulp maken die bij hem past”, en verder op lezen we vs. 24: „Daarom zal een man zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen en zij zullen tot één vlees zijn”. Hier wordt in het kort aangegeven wat een huwelijk eigenlijk is, althans behoort te zijn en, hier wordt met geen woord gerept over kinderen krijgen.

Mogelijk zal iemand ons nu tegenwerpen dat in Gen. 1 al eerder gesproken is over het huwelijk, immers daar wordt tegen de man en de vrouw gezegd: „Weest vruchtbaar en talrijk; vervult de aarde en onderwerpt haar”. Het is duidelijk dat in dit aangehaalde gedeelte niet over het huwelijk zelf wordt gesproken maar over de opdracht aan de echtgenoten en de zin van het huwelijk moeten we niet verwarren met de opdracht. Deze staan wel met elkaar in verband maar moeten toch onderscheiden worden. Het huwelijk kunnen we omschrijven als „de intieme, seksuele liefdesgemeenschap tussen een man en een vrouw voor de duur van het leven”. (R. v. Dijk)

Een liefdesgemeenschap voor de duur van het leven is geen statisch geheel, maar moet onderhouden worden dag-in, dag-uit. Hiertoe is de seksuele omgang van man en vrouw ook ingesteld. Wij zeggen dit met nadruk. Deze omgang is een essentieel onderdeel van het huwelijk ongeacht of deze omgang een gewild gevolg van kinderen-krijgen heeft of niet.

Men hoort wel eens zeggen dat als de seksuele gemeenschap van man en vrouw niet gericht is op de voortplanting van het menselijk geslacht, het zuiver een kwestie is van vleeslijke lusten. Dit is blijkbaar heel, heel erg. Waarom eigenlijk? Is eten en drinken ook niet een bevrediging van vleeslijke lusten? Wat betekent: wij hebben honger, wij hebben dorst?

Wij weten dat alles door de zonde aangetast is en dat geldt ook de vleeslijke bevrediging, maar op zichzelf is deze bevrediging niet zondig.

Wij vrezen dat hier nog een heel oude ketterij in ons vlees huist nl. dat het lichaam van een mindere orde is dan de geest, deze laatste zou nl. dichter bij God staan dan het lichaam. Deze opvatting is echter onbijbels. Mogen we — en we bewaren de pil voor de volgende keer — de aandacht eens vestigen op de woorden van Paulus — we bedoelen de apostel hoor — „trouwen is beter dan branden”.

WESTERHUIS

BOEKBESPREKING

STEMMEN UIT GENÈVE, Preken, artikelen, brieven enz. van Johannes Calvijn. Uitgave van „De Gereformeerde Bibliotheek” te Meeuwen (N. Br.).

Met een eerbied afdwingende bewondering zijn er in deze serie nu al 5 delen verschenen. Vier met preken. En het laatste deel bestaat nu uit „De Catechismus van Genève”. We zouden met deze eenvoudige aankondiging kunnen volstaan en verder zeggen „goede wijn behoeft geen krans”. We willen dit toch niet doen.

Er wordt in alle eenvoudigheid een goede serie over Calvijn opgebouwd, praktisch voor een ieder ook financieel bereikbaar. De deeltjes kosten per stuk f 2,50.

De catechismus, die het laatste deel vult, is een andere dan die door dr. J. J. Buskes is uitgegeven in de voor-oorlogse Libelle-serie.

De catechismus die hierin gegeven wordt is door Calvijn geschreven ten dienste van „de trouwe dienaren van Christus, die in Oost-Friesland de zuivere leer van het evangelie verkondigen”. De catechismus van Calvijn is van het jaar 1538, nadat Calvijn in 1536 in Genève gekomen was. Deze „catechismus van Genève” is van het jaar 1545.

Bij vergelijking blijkt dat er veel letterlijk is overgenomen. Hier en daar een iets andere formulering. Veel vertrouwd uit de H. Catechismus zult u ook ontdekken. Deze laatste uitgave bevat bovendien „de vorm van ondervraging van de kinderen die men wil ontvangen aan de maaltijd van onze Heere Jezus Christus” en de „belijdenis des geloofs die alle burgers van Genève en die onder het rechtsgebied daarvan verkeren, bevolen zijn te bezweren, genomen uit de Catechismus die door de Kerk van Genève gebruikt wordt”.

Calvijn wilde deze catechismus ook dienstbaar maken aan de eenheid der kerk. „Daar het ons voegt er op alle manier naar te streven, dat onder ons die eenheid van geloof, die door Paulus zozeer wordt aanbevolen, moge uitblinken, moest voorzeker tot dit doel allermee de plechtige belijdenis van het geloof, die aan de gemeenschappelijke Doop verbonden is, gericht worden. Daarom zou het te wensen zijn, dat er hier niet slechts een voortdurende overeenstemming onder allen zou bestaan in de leer der zaligheid, maar dat er ook één vorm van Catechismus voor alle kerken was. Maar omdat het om vele oorzaken nauwelijks ooit zal kunnen worden verkregen, dat niet iedere kerk haar eigene heeft, moet men niet al te heftig strijden; als er slechts zulk een verscheidenheid in de leerwijze is, waarbij wij allen tot de éne Christus gericht worden, door Wiens waarheid onder elkander verbonden, wij zó tot één lichaam en één geest samengroeien, dat wij tezamen uit één mond prediken, alles wat tot de hoofdzak van het geloof behoort”.

De verleiding om meer te citeren is groot. Ook over kerk en verdraagzaamheid. Voor ons hoogst actueel.

We bevelen de hele serie van harte aan.

Amelink

Ds. I. de Wolff, GODS VOORTGAAND KERKWERK. Uitgave J. Boersma te Enschede.

Dit boekje, dat al enige tijd op bespreking wacht, heeft ds. De Wolff geschreven ter gelegenheid van het feit dat het op 14 oktober van het vorige jaar 100 jaar geleden was dat de Afscheiding doordrong in Enschede.

Voor een wat afkomst betreft Twentenaar, leek het me een aangename taak dit boekje te bespreken. Dat de recensie toch zo laat komt, vindt dit keer niet zijn oorzaak in tijdsgebrek of iets dergelijks, maar aan een tamelijk groot gevoel van teleurstelling, waarmee ik het boekje wegleedde. Ik greep ernaar. Er kwamen veel vertrouwde namen in voor. Ook namen die voorkomen in mijn familie en voorgeslacht. Belangstellend was ik genoeg.

Ds. de Wolff beschrijft in dit boekje de geschiedenis van Enschede's kerk vanaf ongeveer 1860 tot 1900. In dat jaar vindt de vereniging tussen de Afscheidenen en de Dolerenden plaats.

„Verder meende ik niet te kunnen gaan, omdat we dan het gevaarlijke terrein van de contemporaine historie betreden” (blz. 3). Het beschrijven van de geschiedenis van de kerk na 1900 is volgens ds. de Wolff een betreden van een gevaarlijk terrein. Ds. de Wolff heeft daarin gelijk. Je mag over de Afscheiding en de

Doleantie hele beschouwingen houden en zelfs veel in die bewegingen afkeuren, zoals ds. de Wolff ook wel zachtzinnig doet, maar van de Vrijmaking mag je niets zeggen. Treed je op dat terrein, dan wordt het inderdaad gevaarlijk. Het is alleen maar de vraag of je dan maar beter helemaal niet kunt schrijven over de kerkgeschiedenis.

Waarom je over het ene deel van de kerkgeschiedenis meer mag zeggen dan over een ander deel, waarom het ene stuk kerkgeschiedenis gevaarlijk terrein is en het andere niet, mag joost weten. Ds. de Wolff maakt het dan ook niet duidelijk.

Dat was mijn eerste teleurstelling bij het lezen van dit boekje. Want juist in het verleden ligt het heden. En in het verder gaan dan 1900 zou zo duidelijk gebleken zijn hoe wij de gevolgen van onze zonden en gebreken (Daniel 9) meenemen in het heden. Daarom is goede kerkgeschiedenisbeschrijving ook altijd actueel. Het actuele ontbreekt bijna geheel aan dit boekje.

Op 13 oktober 1867 (blz. 21) of op 14 oktober 1867 (blz. 3) werd er in Enschede een gemeente onder het kruis geïnstitueerd. Een groep van niet meer dan 11 volwassenen en 19 kinderen.

De vraag, die zich direct voordoet, is deze: waarom kwam de Afscheiding in Enschede zo laat? Ds. de Wolff gaat op die vraag dan ook in. Maar hij weet er geen antwoord op te geven en voorzover hij dat toch probeert, stelt het teleur.

„We hebben hier te doen met zaken van godsdienst die zomin in Enschede als waar ook ter wereld langs psychologische weg te verklaren zijn” (blz. 13). Dat is juist. Merkwaardig is dat ds. de Wolff dan praktisch toch die weg van de psychologie opgaat. Ook al zijn dergelijke zaken niet psychologisch te verklaren, toch heeft die psychologie, en nog veel meer, er wel degelijk mee te maken. Het leven is nu eenmaal ondeelbaar.

De schrijver citeert, grotendeels met instemming Dr. P. Smits in zijn boek „Kerk en Stad”, als die spreekt over het godsdienstige Twente en de volksaard. „De Twentenaar kijkt graag de kat uit de boom. Er is weinig activiteit en matige emotionaliteit, zodat men niet gauw vlam vat. Men is nuchter, beschouwend, zachtaardig, verdraagzaam en afkerig van uitersten”.

Er is wel iets van waar, maar als een echte Tukker wrijf je toch wel even je ogen uit. Staat dat er werkelijk? Matige emotionaliteit!

Ik kan me nog herinneren, als jongen, welk een grote beroering er vooraf ging aan de komst van de schrijver in Enschede. Het was bepaald niet matig emotioneel. Afkerig van uitersten? Het lijkt er zelfs niet op!

Gebrek aan activiteit? Kwam het geslacht Bavinck niet uit Twente? Kwam Schaepman niet uit Twente? De grote emancipator van de Rooms-katholieken. Is er geen sprake juist van het „nijvere Twente”? Kwamen de pioniers van de Christelijke Vakbeweging niet uit Twente? Ik meen dat Brom in zijn boek over Ariëns de Twentse volksaard beter getypeerd heeft. Die zegt b.v.: „De Twentse arbeider was langzaam in het ondernemen, koppig in het volhouden. Hij voelde zich zo fier, dat hij liever honger leed dan onrecht” (blz. 52).

De schrijver is dan ook voorbij gegaan aan de vraag waarom in Enschede de Afscheiding zo laat voet aan grond kreeg, ook in vergelijking met de omgeving, het verdere land van de Saksers. Dr. Bremmer in zijn boek over „Herman Bavinck en zijn tijdgenoten” weet dan ook wel anders over de Afscheiding in Twente te spreken. In 1838 werd in Vriezenveen „een Twents dorp” (Bremmer) al een afgescheiden gemeente gesticht. Het is niet aan te nemen dat zij van Vriezenveen vromer van nature zouden zijn dan die van Enschede. Dat zou dicht komen bij ras-bloed en bodem-theorie.

Er dient dan ook, als men naar een verklaring zoekt, dieper doorgestoten te worden. Kerkreformatie is een werk des Geestes. Hij werkt overwinnend. En op de ene plaats dient dit overwonnen te worden, op de andere plaats dat. Maar overwonnen moet er overal veel!

Bij het lezen van dit boekje krijgt men de indruk dat onder de eerste Afgescheidenen de middenstanders een overheersende en leidende plaats innamen. Zou het niet zo zijn, dat de arbeiders, vooral ook de thuiswerkers, in die tijd het zó slecht hadden dat ze gewoon geen tijd hadden aan iets anders te denken dan aan het dagelijks brood. Men werkte vanaf het licht- worden tot het donker. Kinderen inclusief. En „als een arbeider niet van honger stierf, zo verklaarde Van Nispen, verbeeldde de mensen

zich dat hij verder niets in te brengen had” (Brom a.h.w. blz. 38). Men kon nauwelijks in leven blijven. De armoede komt in dit boekje dan ook wel om de hoek gluren (zl. 49, 50). Je kunt geen boek, ook geen kerkgeschiedenisboek over Enschede schrijven zonder deze zaken erin te betrekken en in rekening te brengen.

Sociale en sociologische omstandigheden kunnen een godsdienstige beweging niet verklaren. Maar ze spelen wel degelijk een rol. Afscheiding en Doleantie hebben ook wel iets te maken met het breken van het overheersende liberalisme.

De sociale kwestie komt in dit boekje wel zijdelings ter sprake.

Ds. de Wolff vertelt van ds. M. Schuurman, die zich met zijn kerkeraad verzette tegen een staking bij Jannink in 1888. Een lid van de gemeente had aan die staking mee gedaan. Pas na schuldbelijdenis werd hij weer als lid aanvaard(!). „Men was in die tijd wel streng. Vergeten we niet, dat men zich hier stelde op het door Patrimonium ingenomen standpunt, dat elke staking te veroordelen is, en dat pas op het eerste sociaal congres in 1891 een meer gematigd standpunt werd ingenomen. Maar feit is, dat Ds. Schuurman in die woelige tijd, enerzijds wel oog had voor de slechte sociale toestanden en het lage levensniveau, maar anderzijds toch ook de gemeente wilde behouden tegen de verkeerde geest die er werkte” (blz. 55). Er valt over ds. Schuurman wel meer te zeggen. Gerard Brom vertelt in zijn boek over Ariëns, dat deze predikant samen met ds. Van Oosterzee, een hervormd predikant, en kapelaan Ariëns zich in de bres stelden voor stakers in het jaar 1890 (a.h.w. blz. 55, 56 en 65, 66).

Overigens, al bevat dit boekje in zijn totaliteit niet zo erg, dat neemt niet weg dat er veel wetenswaardigheden in staan, die ook nu nog de moeite waard zijn om te bedenken en te overdenken. De twisten tussen de Afgescheidenen onderling hebben ook in Enschede een rol gespeeld. Naast de Gemeente onder het Kruis ontstond er ook een Chr. Afgescheiden Gemeente. „In 1868 is naast de bestaande kruisgemeente een Chr. Afgescheiden gemeente geïnstitueerd”. Of dat wel een goede daad was, is natuurlijk maar de vraag. Ds. de Wolff zegt: „we kunnen in ons oordeel over die tijd van veel verwarring mild zijn”.

Een juiste uitspraak, die overigens geldt voor elke tijd en elke plaats. Hier komt iets van het actuele van de geschiedenisbeschrijving te voorschijn. Maar het wordt niet uitgewerkt.

Opvallend is ook dat bij beide groepen kenel-nijl de „open Avondmaalstafel” een gewone zaak was (blz. 25 en 31). Kom daar nu eens om, zouden we met Nicolaas Beets kunnen zeggen.

De uitvoering van het boekje is tamelijk goed, al vind ik het formaat naar. Maar dat is wel een kwestie van smaak. De paginering is niet helemaal in orde.

Amelink

KERKNIEUWS

Beroepen: te Bergentheim: ds. J. M. Goedhart te Drachten; te Berkum: ds. R. Hoogsteen te Den Ham; te Hoogvliet-Spijkenisse: ds. A. Kooy te Emmen; te Enumatil: ds. P. Schelling te Wetsinge-Sauwerd.

Ds. J. Rijneveld. In verband met zijn vertrek naar IJmuiden heeft ds. J. Rijneveld op zondag 11 augustus j.l. afscheid genomen van zijn gemeente te Capelle a/d IJssel. Bij die gelegenheid bediende hij het Woord uit 1 Korinthe 16:22.

ADRESSEN

IJsselmuiden-Grafhorst: scriba: F. J. van de Kamp, Hogehuisstraat 33, IJsselmuiden, tel. (05292) 2724; voorz. diakonie: G. Fix, Westenbergstraat 47, Wilsum (gem. IJsselmuiden). **Koudum:** scriba: H. Feenstra, Oost 59, Koudum; boekh.: A. J. Knepper, Hoofdstraat 49, Koudum. **Winschoten:** scriba: K. Rijkens, Blijhamstraat 45, Winschoten, tel. (tot 17 uur) (05978) 2433; diakonie: W. Westendorp, Dwingeloweg 12, Winschoten.

Blokzijl: scriba: J. ter Meer, Wetering, West 101, post Blokzijl. **Enumatil:** boekh.: G. Hui-zinga, Hoofdstraat 258, Oostwold W.K., giro no. 1618612.

Redactieleden:

Ds. H. AMELINK, Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Drs. J. G. VAN OORD, Dr. P. G. SMELIK, Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie:

Ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester: Van Lynden van Sandenburglaan 16, Utrecht. Telef. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist. Telef. 03404-12452

Abonnementenprijs

f 15,— per jaar (bij vooruitbetaling)

Zeist. Giro 233117.

Advertentieprijs 20 ct. per mm
Familieberichten 15 ct. per mm

In oktober komt het...
Het geheel nieuwe elektronische orgel...
Het **GOLDSTREAM** elektronenklavier.
Waarmede U in een gouden stroom van klanken Uw geliefde religieuze en klassieke muziek zult kunnen vertolken.

Ontworpen in het laboratorium en vervaardigd in het atelier van het **ADVIESBUREAU** voor **ELEKTRONENMUZIEK** (specialisten sinds 1954). De ervaring dezer technici is wel de beste garantie dat onze instrumenten het hoogste bieden in kwaliteit. Zowel in uitvoering als in klank.

Het bureau heeft zich beijverd, de klankkarakters, passend bij de gebruikte (orgel-)registernamen, zo dicht mogelijk te benaderen. Daartoe is — onder meer — een dubbel systeem van klankvorming *) toegepast, waardoor de registers steeds geheel afzonderlijk klinken, met behoud van het eigen specifieke karakter, ook als ze in combinatie met elkaar gebruikt worden.

Een (tot dusverre ongekend) stereofonisch systeem *) verdeelt de klanken van fluiten en strijkers, van solo- en grondstemmen over verschillende geluidskanalen.

Door het speciale schakelsysteem der toetsen *) zijn de bastonen diep en rond, en toch is het hoge register helder zonder scherp te worden.

Ook spreken de tonen hierdoor soepeler aan; geen ploffen meer tijdens het spel. Inderdaad is hier de illusie van het orgel welhaast volkomen geworden.

Onze instrumenten zijn geheel zelfstandig: Het gebruik van extra luidsprekerkasten is niet nodig.

Wel is elk instrument (in standaarduitvoering) voorzien van aansluitingen voor 2 klankkasten. En zo hebben onze instrumenten nog zo veel meer extra's.

Er zijn 7 uitvoeringen — naar ieders wens — naar iedere beurs.

Installatie en nazorg zijn gegeven in handen der technici der **ALGEMENE SERVICE-DIENST** voor **ELEKTRONENMUZIEKINSTRUMENTEN**; onder deze naam reeds langer bekend.

De ervaring van deze dienst is Uw waarborg dat Uw wensen met de grootste spoed en de meeste zorg vervuld zullen worden.

Het **GOLDSTREAM** elektronenklavier wordt U eksklusief gebracht door de **VERKOOP-ORGANISATIE "RHODYNA"**, Postbus 62 te **ERMELO**.

Reeds thans zullen wij U gaarne nog uitgebreider inlichten.

Let op het merk.

Let op de maand.

Let op onze volgende advertentie.

*) — oktroy aangevraagd.

Het Bestuur van de ver. „Een school met de Bijbel” vraagt met ingang van 1 okt. a.s. een

Hoofdleidster

van Geref. beginselen
voor haar 2-klassige kleuterschool.

Sollicitaties te richten aan: Mevr. J. van der Vlist-van den Oever, Lekdijk 84 a, Langerak.